

dintr-un unghi străin, fie că se împlinește „partitura” către un deznodământ ulterior celui originar, fie că se fabulează pornindu-se pe o ramificație a arborelui epic, este obligatorie păstrarea convenției pe care universul arhaic o impune. Chiar demitizând, nu e permisă evadarea din teritoriul mitic, decât în cazul parodiei. Detestabilă este și tentativa „variațiilor” literare de a colora psihologic și chiar psihanalitic valorile tramei mitice. Ea nu are dimensiune exegetică, rămâne să bucure ca o anecdotă trivială, așa-cum numai pe un colecționar de mărunțișuri îl poate bucura iluzia perversă de a fi pătruns intimitatea materiei. Mai este activă funcțiunea culturală a unei literaturi care, rescriind, să spunem, balada **Meșterului Manole**, m-ar sili să văd limitele verosimilității, să înțeleg, de exemplu, că Manole era de fapt un afemeiat și un bețiv și că el s-a aruncat de pe acoperișul bisericii pentru că se-mbătase cu o țuică de prune pe care i-o adusese un meșter tocmai din Sighetul Marmației?...Că mănăstirea se surpa pentru că Manole nu calculase bine nu știu ca unghi de rezistență și folosea argilă proastă, iar după ce Ana a adus de-ale gurii Manole s-a îmbătat și a urlat la ea: Femeie, dacă-mi mai aduci brânză de-asta stricată de la Aprozor, îți ard o scatoalcă de te lipesc de zid? Și meșterii s-au amuzat de ideea asta cu lipitul de zid și până au isprăvit lucrarea au tot glumit... Că Manole era heterosexual și că Bogumil... Concluzia e limpede, tema e gravă: mistificarea istoriei. Iată cum, plecând de la Manole, dar și de la Isus, putem „medita” chiar asupra destinului nostru din ultimii 50 de ani, manipulați, păguboși, trași pe sfoară!

Evangelistiții trebuia montată la Teatrul Național din București, dar mulți dintre actorii cărora li se încredinșase lectura au refuzat să joace și proiectul a rămas oarecum în suspensie. Nu e ușor să pătrunzi afectiv un astfel de eseu dramatizat, pe o temă atât de gravă... Dar, cui îi e frică de Alina Mungiu? Nu știu dacă piesa este neapărat o **blasfemie** scrisă cu **nerușinare**, cum se anunța în „Renașterea”, dar dacă într-adevăr este, atunci știu că avem de-a face cu o blasfemie, o nerușinare scrisă prost. Textul bate rigid o cadență, replicile sună dogit, fals, nedramatic, aspru și afon. Scriitura este într-un total ridicolă, piesa dezvoltă un discurs sclerosat, didactic, segmentat cu forța în dialog, impregnant de enunțuri și explicitări, de grosolanii precum aceste replici: „ELENA: Ascultă, n-ai văzut... IOAN: Sst! Tocmai îl împerechez pe Dumnezeu cu o fecioară măritată. ELENA: A, scuză-mă!”. Sau cea a lui Cherintos,

referitoare la Isus: „IOAN: Cred că postește de multă vreme, maestre... CHERINTOS: Cred că dintotdeauna. Să te ferească zeii câtă poftă a adunat într-însul... leși afară!”. Isus „e un amant cu totul incapabil, dar un om fascinant...”, „are o profunzime spectaculoasă” etc., etc. Un text zaharisit savant și găunos, expozitiv, rostit de roboți: „Veșniciei în derădere cele mai sfinte aspecte ale credinței”, „În afară de ceea ce este pe masa voastră, nu percepeți nimic”. Împărțită pe replici, teza Alinei Mungiu pare că e o joacă între copii: „PAVEL:... De asta am nevoie de cărți... Pentru că tot mai mulți oameni care nu știu nimic despre Isus vin în secta noastră, și eu nu am timp să le povestesc tuturor ce și cum a fost. Când cărțile acestea vor fi copiate și vor începe să circule, învățătura mea se va întinde...”. Imediat Cherintos îi va răspunde: „Păcatul și moartea sunt de o mie de ori preferabile unei convenții supreme”. Elena are și ea rolul ei: „Nu suntem sensibile la abstract în aceeași măsură cu bărbații noștri...”. Dacă ar fi să continui, aș copia trei sferturi din piesă. Trebuie să accept, însă, că piesa este exemplar scrisă gramatical: nu se aude vocea nici unui personaj, numai vocea inteligentă a autoarei, dizertațiunea, logica perfectă, paradoxurile surprinzătoare, ineptiile. E normal, femeile hiperinteligente stăpânesc foarte bine gramatica, e o pasiune a lor, de unde și astfel de construcții cristaline: „ce să mai discutăm pe Heraclit?”; „am ucis învățăcei ai lui Isus”; „în nici o provincie romană nu va crede nimeni că autoritățile dau popoarelor asemenea drept!”. Ioana Părvulescu vorbește în „România literară” despre un șir savuros de replici în **Evangelistiții**. Și mie mi se pare că există o savoare a textului și un umor infuz, care răzbate uneori la suprafață astfel: „Dacă o rezolvați și pe asta, maestre, apoi eu...”; „Nu am ce discuta cu voi. N-aveți nimic comic și gata”. Sau, pe neașteptate: „Mă, da' bleg mai ești”. Țin să reproduc și un scurt pasaj care, voluntar sau nu, este de un comic într-adevăr savuros: „ELENA: Ne-am iubit, ajunge. Te-am iubit pentru că erai grav și trist. Dar nu știi să iubești. ISUS (*speriat*): Nu știu să iubesc, eu! CHERINTOS: Lasă, nu se face, Elena! ELENA: De ce? Lasă-l să știe...”.

Cui îi e frică de Alina Mungiu?

SEBASTIAN-VLAD POPA

P.S. Despre piesa **Angajare de clovn**, într-adevăr cea mai bună piesă a anului 1991, voi scrie cu prilejul – sper cât mai apropiat – al editării unei antologii a pieselor lui Matei Vișniec.

Noi în lume

Spre sfârșitul stagiunii trecute, Yannis Veakis a montat la Teatrul Național din Atena John Gabriel Borkman de Henrik Ibsen. Regizorul a semnat, totodată, și scenografia. Ecurile stărnite de spectacol în presa elenă au fost, în majoritate, favorabile. Iată câteva dintre ele: „Delectare artistică și emoție umanizantă – aceste două caracteristici esențiale ale dramei ibseniene ni se revelează din plin în montarea cu Borkman pe scena centrală a Teatrului Național. (...) Un spectacol de forță și spiritualitate cu o piesă care îl face pe om mai uman” (S.I. Artemaki, „Imerisia”, 8 mai 1993); „Yannis Veakis a desenat un superb spațiu, un alb imens, îngheț și agonie a solitudinii...” (Kostas Georgusopoulos, „Ta Nea”, 17 mai 1993); „Yannis Veakis (...) este un om de teatru cu experiență și credință în elementul primordial al teatrului: textul. A respectat cuvântul înalt și plin de substanță al lui Ibsen...” (Nestoras Matsas, „Estia”, 5 mai 1993). Reproducem o imagine din spectacol pe coperta a III-a a revistei.

Într-unul din numerele precedente ale revistei, Petre Bokor relatează, într-o corespondență specială din Canada, despre succesul obținut de Teatrul Phoenix din Edmonton cu Pădurea neună (Mad Forest) de Caryl Churchill, piesă inspirată de revoluția română din decembrie '89. Cu acest spectacol, trupa și-a adjudecat și șapte dintre cele opt premii „Sterling” pentru teatru ce se decernează anual.

Angajare de clovn de Matei Vișniec pare a fi, la ora actuală, cea mai jucată piesă românească nu numai în România, ci și în Europa. Textul s-a numărat printre cele dintâi montate în actuala stagiune de Teatrul Municipal din Konstanz, al cărui director, Rainer Mennicken, a fost unul dintre organizatorii primei ediții (1992) a festivalului „Bonner Biennale” unde piesa lui Vișniec, prezentată de Teatrul Levant, și-a făcut debutul în Germania. Spectacolul, regizat de Carlos Trafic, s-a bucurat de o foarte entuziastă primire. „Publicul a recepționat mesajul și l-a contrasemnat prin strigăte de „bravo”, scrie Maria Schorpp în „Siidkurier” din 20 octombrie 1993. Despre montarea pariziană a piesei veți putea citi o corespondență specială în numărul viitor al revistei.